

PŘEDMĚT SPORU A SOUBĚHY OCHRAN DUŠEVNÍHO VLASTNICTVÍ

PAVEL KOUKAL

Právnická fakulta Masarykovy univerzity

Abstrakt

Příspěvek se zabývá civilně-procesní problematikou související se souběhem autorskoprávní, průmyslověprávní a nekalosoutěžní ochrany. Autor věnuje pozornost vymezení civilně-procesního pojmu předmět sporu a na tomto půdorysu se zabývá otázkami souvisejícími s překážkami *lis pedens* a *rei iudicatae*. V závěru článku autor podrobuje kritice přístup k řešení předmětu sporu, který je postaven na tzv. „jednotném životním příběhu“, a zastává názor, že otázka totožnosti předmětu sporu by měla být řešena prostřednictvím klasické interpretace dvoučlenné teorie předmětu sporu. Při definování tzv. základu nároku tedy je podstatné, zda jsou naplněny skutkové znaky nárokové normy.

Klíčová slova

předmět sporu, nekalá soutěž, ochrana duševního vlastnictví, předmět nároku, základ nároku, podmínky řízení, jednotný životní příběh

Abstract

This paper concerns the issue of procedural aspects of the convergence of copyright, industrial property rights and unfair competition claims. The author defines the procedural notion “*the same cause of the action*” and deals with questions of *lis pedens* and *rei iudicatae* in intellectual property law disputes. Finally, he critically views the interpretation of the “*ground of the action*” based on the unique factual grounds. Author suggests that the “*ground of the action*” should be derived not only from the circumstances of the case, but also from the wording certain legal provision.

Key words

the same cause of action, copyright, industrial property rights, unfair competition, ground of the action, request of the action, conditions of the dispute, unique factual situation

Pojem „předmětu sporu“

Předmět sporu (něm. *Streitgegenstand*, angl. „*the same cause of action*“) je procesním institutem, který plní v rámci kontinentální civilního procesu několik funkcí. Jednak tento institut slouží k vymezení podmínek řízení (překážky *lis pedens*,¹ *rei iudicatae*),² jednak jde o kvalifikační kritérium pro věcnou příslušnost soudu³, konečně se jedná o institut, který umožňuje stanovit a vymezit povinnost tvrzení a povinnost důkazní,⁴ a v některých typech sporů má přímý vliv na rozdělení tzv. důkazního břemene.⁵

Český civilní soudní řád pojem předmět sporu přímo nepoužívá. Jedná se však o zaužívaný termín české procesualistiky⁶ a soudní praxe.⁷ Občanský soudní řád používá pro vyjádření předmětu sporu termíny jako „*věc sama*“ nebo „*věc*“ (§§ 42 odst. 3, 79, 97 OSŘ) nebo „*předmět řízení*“ (§§ 157 odst. 3, 166 odst. 2 OSŘ).

Českou⁸ (a rovněž německou⁹) procesualistikou je většinou zastávána tzv. dvoučlenná teorie předmětu sporu (normativním základem tohoto pojetí je ustanovení § 79 odst. 1 OSŘ), která pojímá předmět sporu jako dynamické propojení „*základu nároku*“ (*Klagegrund*) a „*předmětu nároku*“ (*Klageantrag*). Předmětem nároku je to, čeho se žalobce svým procesním návrhem domáhá (žalobní žádost/petit), základem nároku jsou potom skutková tvrzení, na nichž žalobce zakládá svůj návrh, opřena o skutkové znaky hmotněprávní (nárokové) normy.

Totožnost předmětů sporu (a s tím související překážka *lis pedens* či *rei iudicatae*) je potom dána v situaci, kdy ve sporu se mezi týmiž stranami shoduje základ nároku s předmětem nároku. Prof. Macur v této souvislosti uvádí, že v civilním soudním řízení soudy dospěly postupně ke dvěma způsobům, jak posuzovat totožnost základu nároku. První přístup vychází ze skutkových znaků hmotněprávní (nárokové) normy, druhý přístup vychází ze „*vzájemné souvislosti, podmíněnosti a nerozlučnosti dějů, tvořících jednotný životní věcný obsah*“

---

¹ Ustanovení § 83 OSŘ, § 261 ZPO (něm *Zivilprozessordnung*).

² Ustanovení § 159a odst. 5 OSŘ, §§ 322, 705 ZPO.

³ Ustanovení § 9 OSŘ, *Gesetz über die Gerichtsverfassung* (GVG).

⁴ Srov. MACUR, J. *Předmět sporu v civilním soudním řízení*. Masarykova univerzita: Brno, 2002. Str. 18. K související problematice změny žaloby viz SPÁČIL, J. Ještě k identifikaci práva provedené žalobcem a ke změně žaloby na plnění ze smlouvy na žalobu z bezdůvodného obohacení, *Právní rozhledy*, C.H.Beck, 1996/5. Str. 205.

⁵ Ustanovení § 133a OSŘ, § 22 *Allgemeines Gleichbehandlungsgesetz* (AGG). Dělení důkazního břemene hraje roli zejména při souběhu ochrany osobnosti s ochranou podle antidiskriminačního zákona (zákon č. 198/2009 Sb., ve znění zákona č. 89/2012 Sb.)

⁶ Srov. MACUR, J. *Op. cit.* Str. 16.

⁷ Srov. např. rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 23 Cdo 1692/2009, 23 Cdo 1927/2009, 22 Cdo 1646/2000, 22 Cdo 2828/2008, 31 Cdo 365/2009.

⁸ MACUR, J. *Op.cit.* Str. 33 až 38. SPÁČIL, J. *Op.cit.* Tamtéž. LAVICKÝ, P. Funkční vazby občanského práva hmotného a procesního. 2007. Disertační práce. Masarykova Univerzita: Právnická fakulta. Školitel Jan Hurdík. Str. 154.

⁹ JAUERING, O. *Zivilprozessrecht*. München: C.H.Beck Verlag, 1991. Str. 145. MUSIELAK, H.-J. *Kommentar zum Zivilprozessrechtordnung*. München: C.H.Beck Verlag 2008. Rn. 69.

(„*Lebenssachverhalt*“).¹⁰ V následující části článku se pokusím objasnit, že v oblasti ochrany duševního vlastnictví je poměrně klíčové, ke kterému z těchto přístupů se soudní judikatura přikloní.

Hmotněprávní souběhy ochrany duševního vlastnictví

Souběh ochrany duševního vlastnictví byl českou duševně-vlastnickou právní doktrínou výslovně přijímán od 70. let 20. století, a to v souvislosti s interpretací ustanovení § 52 zákona č. 35/1965 Sb., o dílech literárních, vědeckých a uměleckých (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, a ustanovení § 78 zákona č. 84/1972 Sb., o objevech, vynálezech, zlepšovacích návrzích a průmyslových vzorech, ve znění pozdějších předpisů.¹¹ Výslovné novodobé legislativní zakotvení souběhu ochrany potom nalézáme v ustanoveních § 105 AutZ („ochrana děl podle práva autorského nevyklučuje ochranu stanovenou zvláštními právními předpisy“)¹² a § 2 odst. 2 PrůmVz („ustanoveními tohoto zákona není dotčena ochrana poskytovaná shodným předmětům podle práva autorského, občanského, práva k ochranným známkám, popřípadě jiným zvláštním právním předpisem“).¹³

V české¹⁴ i německé¹⁵ soudní judikatuře je souběh ochrany duševního vlastnictví rovněž přijímán, včetně souběhů ochrany duševního vlastnictví s ochranou nekalosoutěžní.

Souběhem ochrany v hmotněprávním pojetí se rozumí souběžná možnost ochrany nehmotných statků různými formami duševního vlastnictví. Určitý výtvar, pokud naplňuje zákonné definiční znaky jednotlivých nehmotných statků,¹⁶ tak může být současně chráněn jako autorské dílo (§ 2 odst. 1 AutZ), zapsaný průmyslový vzor (§§ 2, 3 a 8 PrůmVz) či ochranná známka (§ 1, 4 a 7 OchrZn).¹⁷ Současně není vyloučena ani souběžná ochrana těchto nehmotných statků prostřednictvím ochrany nekalosoutěžní (§§ 44 odst. 1, 47, 48 ObchZ).¹⁸

¹⁰ MACUR, J. *Op.cit.* Str. 37. Přístup založený na tzv. *Lebenssachverhalt* uplatňuje například Nejvyšší soud v rozhodnutí sp. zn. 31 Cdo 365/2009.

¹¹ KNAP, K.: *Autorský zákon a předpisy související*, 3. vydání. Panorama: Praha, 1982. Str. 173 - 175.

¹² Srov. též TELEČ, I, TŮMA, P. *Autorský zákon, komentář*, Praha: 2007, C.H.Beck, str. 843 až 845..

¹³ Požadavek souběhu ochrany zapsaných průmyslových vzorů a ochrany autorskoprávní výslovně vyplývá z ustanovení čl. 17 Směrnice Evropského Parlamentu a Rady č. 98/71/ES ze dne 13. října 1998 o právní ochraně (průmyslových) vzorů. Blíže viz KOUKAL, P. *Právní ochrana designu - průmyslové vzory, autorská díla*. Wolters Kluwer: Praha, 2012. Str. 48 až 50, 107.

¹⁴ Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 23 Cdo 4945/2009, 23 Cdo 2500/2010.

¹⁵ Srov. rozhodnutí *Oberlandesgericht Hamburg* sp. zn. 3 U 178/70, *Bundesgerichtshof* sp. zn. I ZR 105/59, *Oberlandesgericht München* sp. zn. 6 U 3738/79, *Bundesgerichtshof* sp. zn. I ZR 259/00.

¹⁶ Srov. TELEČ, I. *Pojmové znaky duševního vlastnictví*. C.H.Beck: Praha, 2012. Str. 10.

¹⁷ Blíže viz KOUKAL, P. *Souběh ochrany průmyslových vzorů s ochranou autorskoprávní a známkoprávní*. 2007. Disertační práce. Masarykova Univerzita: Právnická fakulta. Školitel Ivo Teleč. Str. 140 až 145, 149 až 151. Obdobně viz KUR, A. *Die Zukunft des Designschutzes in Europa - Musterrecht, Urheberrecht, Wettbewerbsrecht*. GRUR Int. C.H.Beck Verlag. 5/1998. Str. 356 až 359.

¹⁸ V české soudní praxi byl souběh ochrany nekalosoutěžní a ochrany autorskoprávní výslovně potvrzen rozhodnutím Nejvyššího soudu v případě „*Krteček*“ (rozhodnutí sp. zn. 23 Cdo 2500/2011). Z německé judikatury lze uvést například rozhodnutí *Bundesgerichtshof* sp.zn. I ZR 190/89, I ZR 118/96, I ZR 100/96, I ZR 259/00.

Z hlediska hmotného práva je tak určitý individualizovaný nehmotný předmět (zjednodušeně výtvor) způsobilý k různým formám ochrany, a mohou se tak k němu vztahovat různá absolutní práva (v případě ochrany proti nekalé soutěži pouze práva relativní).¹⁹ Tato práva mají odlišný způsob i časový okamžik vzniku (§§ 9 AutZ; 19 PrůmVz; 8 a 28 OchrZn), mohou/nemohou být rozdílným způsobem (konstitutivně/translativně) převáděna (§§ 11 odst. 4, 26 odst. 1 AutZ; §§ 30 a 32 PrůmVz; §§ 15 a 18 OchrZn), jejich nositeli tak mohou být rozdílné subjekty, zákony u nich stanoví odlišné způsoby jejich zániku (§ 27 AutZ, § 11 PrůmVz, §§ 29 až 32 OchrZn) či omezení (§§ 29 až 39 AutZ; §§ 23 až 25 PrůmVz; §§ 9 a 10, 13 OchrZn).

Nehmotné statky, práva k nim se vztahující a předmět sporu

Do institutu předmětu sporu, pokud na něj budeme nahlížet čistě z hlediska naplnění podmínek řízení (tj. neexistence překážky *lis pedens* a *rei iudicatae*), se nepřímou promítají některé základní zásady civilního procesu. Mám tím na mysli „zásadu zákonnosti“ („procesní sestru“ hmotněprávní „právní jistoty“ - § 3 OSŘ),²⁰ jakož i zásadu „hospodárnosti a efektivnosti civilního soudního řízení“ (§ 6 OSŘ). Překážka *lis pedens* a *rei iudicatae* má bránit vzniku situací, kdy mezi týmiž stranami bude opětovně či paralelně probíhat spor o „tutéž věc“ (což je z hlediska právní jistoty nežádoucí), a současně tyto překážky chrání samotné soudy před duplicitním projednáváním sporů (ať již paralelním či sukcesivním). Zatímco z pohledu „zásady zákonnosti“ (právní jistoty) nečiní, dle mého názoru, interpretace překážky *lis pedens* a *rei iudicatae* (tj. existence identity předmětu sporu) větší obtíže, z hlediska zásady „hospodárnosti a efektivnosti civilního soudního řízení“ již interpretace naplnění/nenaplnění uvedených překážek řízení může být problematická, neboť při příliš extenzivním pojetí předmětu sporu by mohlo docházet až k odpírání spravedlnosti (*denegatio iustitiae* - k tomu viz dále).

---

¹⁹ Ve vztahu rozlišení dvou základních forem ochrany nehmotných statků (*liability-based regime* vs. *property-based regime*) je třeba uvést, že ochranu proti nekalé soutěži není možné řadit mezi práva duševního vlastnictví, neboť je založena primárně na odpovědnostním principu a nevyplývají z ní žádná výlučná práva. Tato ochrana, oproti absolutním právům duševního vlastnictví, není časově omezena, a je tak možné jejím prostřednictvím tzv. otrockému kopírování i po vypršení doby trvání výlučných práv vyplývajících z duševního vlastnictví (viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR sp. zn. Rv I 387/31: „Průmyslový výrobek stane se sice po uplynutí doby patentní nebo vzorkové ochrany obecným statkem jak co do technického principu, tak popř. také co do formy. To však neznamená, že by výrobitel mohl napodobití otrockým způsobem výrobek jiného výrobitele, aby klamáním odběratelů nabyl hospodářské výhody na úkor soutěžitele; takové jednání přičilo by se dobrým mravům soutěže“). Nejvyšší soud pojetí nekalosoutěžní ochrany, jako ochrany založené na odpovědnostním principu, potvrdil v rozhodnutí sp. zn. 32 Odo 1566/2005: „Ochrana podle předpisů o nekalé soutěži je relativního charakteru a zcela neformální, zatímco zvláštní úpravy (např. práva k vynálezům, průmyslovým vzorům, ochranným známkám aj.) zakládají práva absolutní povahy a váží je na splnění některých formálních podmínek“.

²⁰ Srov. též MACUR, J. Op. cit. Str. 17.

Pokud se jedná o tzv. předmět nároku, který nachází svůj odraz v žalobní žádosti, zde se v oblasti ochrany autorských práv, ochrany práv průmyslových, stejně jako u ochrany nekalosoutěžní, setkáváme s tím, že ve všech těchto případech příslušná hmotněprávní (nároková) norma zakotvuje nárok zdržovací, odstraňovací a satisfakční (srov. §§ 40 odst. 1 b), d), e) AutZ, § 4 ZákVymPr, § 53 ObchZ). Rozdíly mezi ochranou autorskoprávní a ochranou práv průmyslových existují ve vztahu k nároku na náhradu škody a vydání bezdůvodného obohacení, nikoliv však co do podstaty, ale co do úpravy tzv. fiktivní výše těchto nároků (srov. ustanovení § 40 odst. 4 AutZ vs. ustanovení § 5 odst. 2 až 4 ZákVymPr). Obchodní zákoník v případě nároků vzniklých na základě nekalosoutěžního jednání fiktivní výši nároků neupravuje, stejně tak ani neupravuje ani tzv. nárok informační, což naopak autorský zákon i zákon o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví činí (§ 40 odst. 1 písm. c) AutZ, § 3 ZákVymPr). Dalším rozdílem v oblasti nekalé soutěže je, že nárok na náhradu škody se posuzuje dle obchodního, nikoliv občanského zákoníku (§ 757 ObchZ).

Nejvyšší soud v případě „Krtěček“ (rozhodnutí sp. zn. 23 Cdo 2500/2011) k otázce předmětu nároku v případě souběhu autorskoprávní a nekalosoutěžní ochrany uvádí:

„Přesto je třeba zdůraznit, že zdržovací nárok je možno uplatnit ve všech případech nekalého soutěžního jednání, bez ohledu na to, zda došlo k jednání nekalé soutěže podle generální klauzule (§ 44 odst. 1 obch. zák.) anebo současně i podle některé z konkrétních skutkových podstat (zde např. podle § 47 a § 48 obch. zák.). Zdržovací nárok náleží všem osobám aktivně legitimovaným v případech nekalé soutěže (viz § 53 a 54 obch. zák.) a může směřovat proti jakýmkoliv rušitelům (tj. neoprávněným i oprávněným podnikatelům, také nepodnikatelům). Zdržovací nárok uplatněný žalobkyní v žalobě považuje dovolací soud ve vztahu k danému případu za správný a výrok I. rozsudku soudu prvního stupně, který byl potvrzen i odvolacím soudem, za dostatečně určitě formulovaný. V tomto výroku I. není žalované soudem zakázána jakákoliv činnost (výrobní, propagační a umístování na trh), ale pouze činnost nekalosoutěžní ve vztahu k žalobkyni.

K druhé otázce dovolatelky dovolací soud uvádí, že soud může nařídit žalované povinnost poskytnout informace o způsobu a rozsahu neoprávněného užití ve smyslu autorského zákona, neboť se v daném případě jedná o souběh ochrany práv žalobkyně - tedy o ochranu proti nekalé soutěži (k níž došlo mimo jiné i porušením autorského zákona) a o ochranu podle autorského zákona. Dovolací soud v této souvislosti zjistil, že žalobkyně opřela svoji žalobu o jednání nekalé soutěže žalované a využila přitom možnosti uplatnit v žalobě dva nároky na ochranu svých práv, které jsou jí poskytovány jednak v ust. § 53 obch. zák. (zdržovací nárok z titulu nekalé soutěže) a jednak v ust. § 41 autorského zákona. Pokud soud prvního stupně výrokem II. uložil žalované povinnost poskytnout informace o způsobu a rozsahu neoprávněného užití ve smyslu autorského zákona, postupoval správně, v souladu se zákonem, pouze tento svůj výrok dostatečně neodůvodnil. Dovolatelka může najít odpověď na tuto otázku již v odůvodnění rozsudku soudu odvolacího“.

V uvedeném případě žalobkyně uplatnila v žalobní žádosti jak nárok zdržovací, tak informační (předložení dodavatelských faktur a dodacích listů), přičemž své nároky opírala jako o ustanovení § 44 odst. 1 a 53 ObchZ, tak ustanovení § 41 AutZ (byla nabyvatelkou práv

k výhradnímu užití postavičky Krtečka na základě výhradní licenční smlouvy uzavřené se Zdeňkem Millerem). Zatímco zdržovací nárok mohl být teoreticky soudem posouzen i z hlediska ustanovení § 40 odst. 1 písm. b) AutZ, nárok informační bylo možné opřít pouze o ustanovení § 40 odst. 1 písm. c) AutZ, neboť obchodní zákoník žádný informační nárok z titulu ochrany před nekalosoutěžním jednáním soutěžiteli ani spotřebiteli nepřiznává. Přestože to z uvedeného rozhodnutí výslovně nevyplývá lze dospět k závěru, že pokud soudy shledaly, že informační nárok lze přiznat, implicitně tím současně konstatovaly, že došlo nejen k nekalosoutěžnímu jednání (ve smyslu § 44 odst. 1 ObchZ), ale současně i k neoprávněnému užití autorského díla ve smyslu ustanovení § 40 odst. 1 věta první AutZ. Soudy proto zjevně měly prostor pro konstatování, že nárok zdržovací vyplývá nejen z důvodu nekalosoutěžního jednání, ale rovněž z důvodu neoprávněného užití autorského díla. Zvláštní kategorií nároků jsou potom nároky určovací (§ 40 odst. 1 písm. a) AutZ, § 15 PrůmVz), typicky nárok na určení autorství nebo původcovství. Na tomto místě je třeba zmínit, že kolize mezi žalobou určovací a žalobou na plnění a řešení otázek případné *rei iudicatae* sice dlouhodobě zaměstnávají soudní judikaturu (srov. např. rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 2931/99, 26 Cdo 527/2001), nicméně pro účely tohoto článku nepovažuji za nezbytné se této otázce blíže věnovat. Pouze na okraj uvádím, že určovací žaloba (například žaloba na určení autorství) obvykle nebude tvořit překážku věci rozsouzené ve vztahu k žalobě na plnění proto, že pouze vymezuje otázku nositele práv, a nevyčerpává tak celý předmět sporu o žalobě na plnění.

Vzhledem k tomu, že předmět nároku se u ochrany autorských práv, práv průmyslových a ochrany proti nekalé soutěži, v řadě případů překrývá, je třeba zaměřit pozornost na otázku základu nároku. Právě interpretace základu nároku totiž poskytuje vodítko, jak řešit situaci, kdy mezi dvěma stranami dojde k určitému jednání (typicky půjde o plagiování nějakého výtvaru a následný prodej/šíření takových plagiátů), žalobce uplatní zdržovací a odstraňovací nárok z důvodu porušení autorských práv, nicméně žaloba bude zamítnuta proto, že soud konstatuje, že nebyly naplněny definiční znaky autorského díla. Následně tentýž žalobce podá vůči témuž žalovanému identickou žalobu (tj. bude se domáhat týchž nároků), přičemž na stejném skutkovém základě pouze změní svá žalobní tvrzení a bude tvrdit, že imitujícím jednáním došlo k naplnění znaků generální klauzule nekalé soutěže, případně některé z jejích zvláštních skutkových podstat. To, že se nejedná o hypotetickou situaci, dosvědčuje i česká judikatura (viz rozhodnutí Krajského soudu v Hradci Králové sp. zn. 33 Cm 339/97 ve věci „*Co je doma, to se počítá*“, rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 739/2007 ve věci „*Zdeňk Svěrák v. Bauhaus*“; rozhodnutí Nejvyššího soudu 23 Cdo 1345/2009 ve věci

„Valašské Královstvie“), která se zabývá autorskoprávní a nekalosoutěžní ochranou reklamních sloganů.

Jestliže budeme pojem základ nároku interpretovat v tradičním smyslu, tedy s použitím „*skutkových znaků materiální normy jako pomocného prostředku vymezení skutkového základu předmětu sporu*“²¹ dospějeme k závěru, že se v uvedeném modelovém případě jedná o odlišné předměty sporu. Důvodem je především ta skutečnost, že kontinentální civilní řízení soudní je ovládáno zásadou dispoziční a projednací, a je to tedy žalobce, kdo určuje svými tvrzeními v žalobní žádosti předmět sporu. Jestliže potom právní řád žalobci přiznává různé možnosti, jak chránit svá práva a stanoví odlišné skutkové znaky hmotněprávní (nárokové) normy,²² je na něm, jakým způsobem chce svá práva chránit. Zákon jednoduše stanoví pro nastoupení určitého totožného právního následku (jde o shodné nároky zdržovací a odstraňovací) odlišné podmínky. Z těchto důvodů se jedná o dva základy nároku, a tedy i o dva odlišné předměty sporu. Překážka věci rozhodnuté by zde tedy neměla přicházet do úvahy.

Složitější problém představuje vyřešení otázky, jak postupovat v situaci „*chamtivého žalobce*“, který nejdříve uplatní vůči žalovanému nárok na poskytnutí peněžitého zadostiučinění z důvodu porušení autorských práv, bude úspěšný (tj. soud žalobě vyhoví), žalobce následně shledá, že „*vysoudil málo*“, a požaduje v žalobní žádosti opět poskytnutí peněžitého zadostiučinění, tentokrát však z důvodu ochrany proti nekalé soutěži.

Zde bude situace odlišná, neboť konkurence nároků je mj. problémem jejich realizace²³ a „*problémy konkurence nároků jsou spojeny výlučně s otázkou překrývání skutkových stavů, odpovídajících různým právním větám, odvozeným z norem objektivního práva, jež se mohou vztahovat na skutkové okolnosti daného případu*“²⁴. Jestliže potom žalobce na tomtéž skutkovém základě pouze upraví svá skutková tvrzení (chce se mi zde spíše říci, že půjde o odlišnou interpretaci toho, co se mezi stranami odehrálo), překážka věci rozhodnuté zde již existovat bude, protože se skutkový základ obou satisfakčních nároků se překrývá. Pokud by však v prvním případě (porušení autorských práv) byla žaloba zamítnuta, nic by nebránilo tomu, aby žalobce uplatnil satisfakční žalobu na základě odlišných skutkových přednesů, než tomu učinil v prvním případě.

---

²¹ MACUR, J. Op.cit. Str. 37.

²² Těmito znaky je zde třeba rozumět (1) naplnění znaků generální klauzule nekalé soutěže (§ 44 odst. 1 ObchZ) vs. (2) naplnění znaků neoprávněného užití autorského díla (§ 40 odst. 1 AutZ).

²³ MACUR, J. Op.cit. Str. 87.

²⁴ Tamtéž, str. 89.

Jestliže shrnu výše uvedené lze obecně říci, že základem nároku je v případě souběhů ochran autorských práv, práv průmyslových nebo ochrany proti nekalé soutěži, především naplnění skutkových znaků příslušných hmotněprávních ustanovení (nárokových norem). Tomu potom odpovídá i povinnost tvrzení žalobce. Z hlediska předmětu sporu ve věcech ochrany duševního vlastnictví tedy je žalobce povinen tvrdit, že existuje určitý nehmotný statek, práva k němu se vztahující, že do těchto práv bylo protiprávně zasaženo (nebo hrozí jejich ohrožení), a z těchto důvodů požaduje, aby soud rozhodl určitým způsobem (volba konkrétního nároku). Z hlediska ochrany proti nekalé soutěži povinnost tvrzení zahrnuje tvrzení skutku, jež představuje „*jednání v hospodářské soutěži nebo v hospodářském styku, které je v rozporu s dobrými mravy soutěže a je způsobilé přivodit újmu jiným soutěžitelům, spotřebitelům nebo dalším zákazníkům*“ (§ 44 odst. 1 ObchZ), a z tohoto důvodu opět žalobce požaduje, aby soud rozhodl určitým způsobem (volba konkrétního nároku). Obecně se v uvedených případech jedná o odlišné předměty sporu a překážka *rei iudicatae* nebo *lis pedens* by neměla připadat do úvahy. V určitých situacích však realizační souvislosti konkurujících si nároků mohou vyvolat odlišný závěr (typicky půjde o sukcesivní uplatňování peněžitých nároků, které žalobce odvozuje od různých nárokových norem) a překážka věci rozhodnuté zde existovat může, nebo se minimálně předměty sporů v určité míře (tj. do určité peněžní částky) mohou překrývat.²⁵

Novější německé pojetí předmětu sporu v případech souběhu ochran duševního vlastnictví a ochrany nekalosoutěžní

Německý Spolkový Nejvyšší soud (*Bundesgerichtshof*) v minulosti dlouhodobě zastával ohledně identity předmětů sporu shora uvedený přístup, který se opírá o naplnění skutkových znaků hmotněprávní (nárokové) normy.²⁶

V rozhodnutích z poslední doby však německý *Bundesgerichtshof* provedl (ve vztahu k právům duševního vlastnictví a ochraně před nekalou soutěží) změnu v pojmání předmětu sporu.²⁷ Jedná se o rozhodnutí *OSCAR* (sp. zn. I ZR 75/10) a zejména *Branchenbuch Berg* (sp. zn. I ZR 157/10). V rozhodnutí *Branchenbuch Berg* německý *Bundesgerichtshof* výslovně uvádí:

„(15) *Přestože žalobce napadl šíření předmětných materiálů na dvou odlišných základech, nezaložil tím řízení se dvěma předměty sporu. Žalobce totiž opírá svou žalobu, v níž požaduje zdržení se závadného jednání, na určitém konkrétním protiprávním jednání. Předkládá tedy*

²⁵ Srov. MACUR, J. Op.cit. Str. 90.

²⁶ Srov. UNGERN-STERNERG, J. Grundfragen des Streitgegenstands bei wettbewerbsrechtlichen Unterlassungsklagen (Teil I). *GRUR*. C.H. Beck Verlag. 10/2009. Str. 904. GÖTZ, W. Die Neuvermessung des Lebenssachverhalts, Der Streitgegenstand im Unterlassungsprozess. *GRUR*. C.H.Beck Verlag. 5/2008. Str. 402.

²⁷ Tamtéž.

soudu pouze jeden životní příběh, kterým dává žalobě základ, a proto také žalobou zakládá pouze jeden předmět sporu. Ačkoliv daný životní příběh lze podřadit pod více nárokových norem, není tato skutečnost rozhodující pro určení, zde existuje jeden či více předmětů sporu, neboť právní kvalifikace daného protiprávního jednání je věcí soudu“²⁸.

Tímto rozhodnutím německý *Bundesgerichtshof* definitivně potvrdil, že v oblasti ochrany duševního vlastnictví a ochrany proti nekalé soutěži, považuje za určení základu nároku (a tím i určení identity předmětu sporu) jednotu tzv. „životního příběhu“ (*Lebenssachverhalt*), přičemž naplnění znaků několika nárokových norem není zásadní potud, pokud z nich vyplývají stejné právní následky. Jinými slovy *Bundesgerichtshof* velmi akcentuje římskoprávní zásadu „*da mihi factum, dabo tibi ius*“ (nebo též *iura novit curia*). V případě, že z několika nárokových norem vyplývají tytéž následky (tj. tytéž nároky), není rozhodující, jakým způsobem budeme konkrétní jednání právně kvalifikovat (například porušení autorského práva nebo práva na ochranu proti nekalé soutěži), důležité je, že případná další skutková tvrzení žalobce odpovídají témuž „životnímu příběhu“, z něhož je identita sporů (předmětů sporu) odvozována.

Tento přístup je tradičně podrobován kritice,²⁹ neboť není příliš jasné, jakým způsobem přesně ohraničit jednotu onoho „životního příběhu“. Jedná se zde, dle mého názoru, o snahu soudů prostřednictvím „*prakticistního*“ vymezení pojmu předmět sporu bránit projednávání opětovných sporů mezi týmiž stranami ve věcech opírajících se o tentýž skutkový základ (děj). Problémem však je, že zákonodárce (díky liberálnímu přístupu k souběhům ochrany autorskoprávní, ochrany práv průmyslových a ochrany nekalosoutěžní) opětovné projednání žaloby, v níž dojde pouze k úpravě skutkových přednesů, výslovně umožňuje (výjimku tvoří výše zmíněné realizační souvislosti konkurujících si nároků). Především zde však existují rozdílné hmotněprávní podmínky uplatňování jednotlivých práv (jak co do naplnění definičních znaků nehmotných statků, tak přípustnosti zasahování do absolutních práv, převoditelnosti práv atd.)

Česká judikatura se uvedenému problému dosud výslovně nevěnovala. V rozhodnutí velkého senátu občanskoprávního a obchodněprávního kolegia Nejvyššího soudu sp. zn. 31 Cdo 365/2009 nicméně nalézáme podobné úvahy, jako v uvedeném německém rozhodnutí:

---

²⁸ „(15) Auch wenn die Klägerin das Werbeschreiben unter zwei unterschiedlichen tatsächlichen Gesichtspunkten als irreführend beanstandet hat, hat sie damit nicht mehrere Streitgegenstände in den Rechtsstreit eingeführt. Die Klägerin hat ihr Unterlassungsbegehren – wie zuvor dargelegt – auf eine konkrete Verletzungshandlung gestützt. Sie hat nur einen einzigen Lebenssachverhalt zur Begründung ihres Unterlassungsbegehrens vorgetragen und damit auch nur einen Streitgegenstand in den Rechtsstreit eingeführt. Dass der vorgetragene Lebenssachverhalt zugleich die Voraussetzungen mehrerer Verbotsnormen erfüllt, ist für die Frage, ob nur ein Streitgegenstand vorliegt oder mehrere Streitgegenstände gegeben sind, nicht maßgeblich, da die rechtliche Würdigung der beanstandeten konkreten Verletzungshandlung Sache des Gerichts ist“.

²⁹ Srov. MACUR, J. Op.cit. Str. 36 a 37. GÖTZ, W Op. cit. Str. 406.

„O stejnou věc se jedná tehdy, jde-li v pozdějším řízení o tentýž nárok nebo stav, o němž již bylo zahájeno jiné řízení, a týká-li se stejného předmětu řízení a těchž osob. Není samo o sobě významné, mají-li stejné osoby v různých řízeních rozdílné procesní postavení (např. vystupují-li v jednom řízení jako žalovaní a ve druhém jako žalobci). Tentýž předmět řízení je dán tehdy, jestliže tentýž nárok nebo stav vymezený žalobním petitem vyplývá ze stejných skutkových tvrzení, jimiž byl uplatněn, tedy ze stejného skutku (srov. shodně např. závěry obsažené v důvodech usnesení Nejvyššího soudu uveřejněných pod čísly 85/2003 a 84/2007 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek)“.

Nejvyšší soud zde rovněž pojímá identitu předmětu sporu jako shodu založenou na stejných skutkových tvrzeních, resp. na totožnosti určitého skutkového děje, bez ohledu na to, zda skutkový děj lze subsumovat pod několik skutkových znaků hmotněprávních (nárokových) norem.

Dle mého názoru lze uvedené rozhodnutí německého *Bundesgerichtshof* (a obdobně i rozhodnutí Nejvyššího soudu) celkem oprávněně kritizovat, a to mj. proto, že přílišnou akcentací zásady *iura novit curia* dospíváme do situace, kdy se žalobce ocitá v jakési „loterii“, v níž jde o to, podle které hmotněprávní (nárokové) normy soud jeho tvrzení posoudí. Žalobce samozřejmě není povinen provádět právní kvalifikaci svých skutkových přednesů (to je věcí soudu), nicméně je povinen minimálně vymežit, jaké nehmotné statky zde existují a jaká práva k nim byla konkrétním protiprávním jednáním porušena. Tímto je předmět sporu vymezen, neboť předmět sporu v civilním sporném řízení určuje žalobce, nikoliv soud.

Jako právně čistší se mi proto jeví zamítat sukcesivní (nebo paralelní) žaloby postavené na tomtéž skutkovém základě, a to například s ohledem na zákaz výkonu práv v rozporu s dobrými mravy (§ 3 odst. 1 ObčZ). Rozumím však tomu, že zastavovat řízení pro nesplnění některé z neodstranitelných podmínek řízení (§ 104 OSŘ) je jednodušší. Resp. pro soudce je snazší odůvodnit nesplnění podmínek řízení, než se složitě zabývat například zákazem šikanózního výkonu práva atd.

Pro vymezení předmětu sporu nicméně není rozhodující pouhá identita skutkového děje, ale identita skutkového děje pojímaná v kontextu skutkových znaků hmotněprávních (nárokových) norem. Jestliže lze určité (protiprávní) jednání podřadit pod vícero skutkových znaků hmotněprávních (nárokových) norem, existuje zde několik předmětů sporu, neboť tzv. základ nároku se v jednotlivých případech liší. V tomto ohledu je potom třeba také posuzovat existenci překážek *lis pendens* a *rei iudicatae*.

Literatura:

GÖTZ, W. Die Neuvermessung des Lebenssachverhalts, Der Streitgegenstand im Unterlassungsprozess. *GRUR*. C.H.Beck Verlag. 5/2008

JAUERING, O. *Zivilprozessrecht*. München: C.H.Beck Verlag, 1991

KNAP, K.: *Autorský zákon a předpisy souvisící*, 3. vydání. Panorama: Praha, 1982

KOUKAL, P. *Právní ochrana designu - průmyslové vzory, autorská díla*. Wolters Kluwer: Praha, 2012

KOUKAL, P. *Souběh ochrany průmyslových vzorů s ochranou autorskoprávní a známkoprávní*. 2007. Disertační práce. Masarykova Univerzita: Právnická fakulta. Školitel Ivo Telec

KUR, A. Die Zukunft des Designschutzes in Europa - Musterrecht, Urheberrecht, Wettbewerbsrecht. *GRUR Int*. C.H.Beck Verlag. 5/1998

LAVICKÝ, P. Funkční vazby občanského práva hmotného a procesního. 2007. Disertační práce. Masarykova Univerzita: Právnická fakulta. Školitel Jan Hurdík

MACUR, J. *Předmět sporu v civilním soudním řízení*. Masarykova univerzita: Brno, 2002

MUSIELAK, H.-J. *Kommentar zum Zivilprozessrechtordnung*. München: C.H.Beck Verlag 2008

SPÁČIL, J. Ještě k identifikaci práva provedené žalobcem a ke změně žaloby na plnění ze smlouvy na žalobu z bezdůvodného obohacení, *Právní rozhledy*, C.H.Beck, 1996/5

TELEC, I, TŮMA, P. *Autorský zákon, komentář*, Praha: 2007, C.H.Beck

TELEC, I. *Pojmové znaky duševního vlastnictví*. C.H.Beck: Praha, 2012

UNGERN-STERNERG, J. Grundfragen des Streitgegenstands bei wettbewerbsrechtlichen Unterlassungsklagen (Teil I). *GRUR*. C.H. Beck Verlag. 10/2009

Kontaktní údaje na autora – email:

pavel.koukal@law.muni.cz